

STUDENTEN WEEKBLAD

7de Jaargang.
No. 20.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, M. J. GRANPRÉ
MOLIÈRE, J. H. TELDERS, J. P. VALKEMA BLOUW,
R. VER LOREN VAN THEMAAT.

Donderdag
2 Maart '05.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR.
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.
Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. P. VALKEMA BLOUW, Verversdijk 32a, op Dinsdag 7 Maart '05, des middags om 4 uur.

STUDENTENWERELD.

Uit het Studentenleven.

VII.

Van Rusland.

Rusland is een vreemd land. Tenminste voor een Hollander. 't Is zoo geheel anders dan alles wat men hier ziet en aantreft. Kan men hier nergens in ons land haast staan of men ziet een kerktoeren of een huisje, of men hoort een locomotief fluiten, heeft men dus overal menschen in de buurt, en is het nergens eenzaam: in Rusland is dat heel anders. Daar heeft men een boerenbevolking, die leeft op eidelooze eentonige laagvlakten, die door hun groote uitgestrektheid verhinderen dat ze gemakkelijk doorkruist worden. Het verkeer is er zoo veel minder intens dan in West-Europa; de daaruit voortvloeiende ontwikkeling mankeert dus; en alles krijgt een lokaal karakter dat moeilijk iets van buiten af opneemt.

Groote steden zijn er wel in Rusland, al zijn het er niet zoo veel, en die hebben zich eenigszins aangepast aan de Westersche eischen. Maar toch, ze liggen te ver uit elkaar en ze zijn door de lange afstanden veel te moeilijk te bereiken, dat ze van groote invloed zouden zijn op de boerenbevolking.

Daarbij komt nog dat de Russen van zoo'n anderen tak van de Indo-Germaansche stam afkomstig zijn.

De Russen zijn nakomers. Ongeveer een 2000 jaar geleden stond de Romaansche stam al reeds op een betrekkelijk hoog punt van beschaving. Daarna zijn ze ingestort. Toen zijn de Germanen hun ontwikkeling begonnen, na het overgangstijdperk der middeleeuwen, een ontwikkeling, die voortduurt tot op den huidigen dag.

Maar ook deze zal eens ondergaan.

De volkeren van West-Europa hadden reeds lang een gezeten levenswijs aangenomen, toen nogmaals een bende zwervers uit Azië hier binnentrok, een bende van kleine leelijke kerels met scheeve oogen en kromme beenen, maar woeste en uitmuntende paardrijders.

Zij schoven voor zich uit al wat er voor hun lag.

Wat was de oorzaak van de komst dier horden? Die is onbekend en raadselachtig. Doch als gevolg had zij de groote volksverhuizing, en die horden zelf vestigden zich in de eidelooze steppen aan deze zijde van den Oeral.

Nog altijd echter zijn ze niet bij, wat ze aan beschaving ten achter waren, al doen ze zoo nu en dan Europeesch, en al telt de logge kolossus nu als een groote mogendheid mee in de rij der Staten.

Anderhalve eeuw zijn ze minstens achter. Want toentertijd heerschte in West-Europa het stelsel dat in de geschiedenisboekjes heet het Verlichte Despotisme, waarbij de vorst regeert als absoluut bestuurder bij de gratie Gods. In de oorlogen, woelingen en omkeeringen die het gevolg waren van de groote Fransche Revolutie zijn die vorsten ten onder gegaan en nu is de soeverein nog slechts een heerscher in schijn, gebonden aan grondwetten, ministers en parlement.

Maar Rusland heeft toen niet mee gedaan. Het kon het ook nog niet doen. Het volk was niet rijp voor de

ideeën en de tijdgeest die uit Frankrijk naar overal elders oversloeg, en ook Napoleon vermocht niet zijn invloed te doen gelden. Zoo hebben zich daar de absolute monarchen als reminiscensen uit oude tijden tot op den huidigen dag gehandhaafd. Of het nog lang zal duren is echter de vraag. Reeds nu spreekt men ervan alsof het gebouw der Russische monarchie staat te wankelen op zijn grondvesten, en alsof binnenkort, na moord en revolutie, het Czarenrijk ten onder zal gaan.

Aan te nemen is het echter niet, dat het zoo vlug zal gaan. Veel meer kans is er dat de Czaar bijtijds zal toegeven, en aan het rijk een grondwet schenken; dan zal Rusland zich vlug tot een groot-kapitalistische staat ontwikkelen.

Te ontkennen valt het echter niet, dat Rusland nu in een Sturm und Drangperiode verkeert; daardoor is het een land van raadselen. Het levert groote schrijvers op van een wereld-reputatie en heeft een fijn beschaafden hoogsten stand, maar aan den anderen kant is de boerenbevolking nog zoo uiterst onontwikkeld.

Daarbij heerscht er een politietoezicht en een censuur, waardoor alles aan banden gelegd wordt en waardoor iedereen, die eenigszins in 't oog loopt, in een gestadige angst verkeert van zonder naspeurbare reden voor een paar maanden in de gevangenis gestopt te worden.

Voor de intellectueelen hebben van dat politietoezicht te lijden. Maar ofschoon dit afkeurenswaardig is, het is toch wel te verklaren uit de vreemde scheeve verhouding waarin Rusland verkeert, en die ik boven eenigszins uiteenzette.

In ieder land bijna is de studeerende jeugd de meest vooruitstrevende partij. De oorzaak ligt daarin dat men als student nog niet een gevestigde opinie behoeft te hebben, want zoodra men in de maatschappij intreedt, dan is het noodig een oordeel te hebben; dan begint een eigenaardig versteeningproces en het gevolg is dat men dan achter blijft bij de steeds vooruitgaande stroomingen.

In Rusland treden de studenten bijzonder als vooruitstrevende partij op den voorgrond, en met een fanatisme, die aan het ongeloofelijke grenst. Zoo heeft zich een student in de gevangenis met de petroleum uit de lamp overgoten en zich in brand gestoken, alleen om daarmee tegen het absolutisme te demonstreeren.

Meisjes konden vroeger daar niet studeeren. Maar de drang ertoe was vaak zoo sterk, dat zij een huwelijk aangingen met een man, onder belofte dat ze geheel en al vrij zouden zijn in 't buitenland, omdat ze dan uit Rusland weg konden gaan en zoo studeeren.

De Russische studenten zijn zoo vooruitstrevend, omdat zij, de intellectueelen zijnde, zich opgewerkt hebben tot het peil van West-Europeesche beschaving. En daartoe willen zij nu Rusland ook brengen.

Al den tijd die ze hebben besteden ze aan de politiek, gestudeerd wordt er aan de universiteiten, vooral tegenwoordig, bijna niet meer. Eerst moet er een constitutie komen, dan kan men nog altijd wel gaan studeeren. Wie nu gaat studeeren, in dezen tijd van overgang, wordt beschouwd als een verrader van de zaak der vrijheid.

Voor die zaak der vrijheid hebben de studenten alles over. Zij gaan als arbeider's zomers op het land werken om de boeren bevolking tot ontwaken te brengen; zij werken op de fabrieken om daar de werklieden tot organisaties te vormen; zij werken mee aan de revolutie bladen die in onder-

SOCIALE AANGELEGENHEDEN
EN WETENSCHAP.

De vrouw, die vrij wil zijn.

Er is hier veel geschreven over de vraag of meisjes weten willen en of meisjes weten mogen, en toen vroeg ik me zoo af: is dat nu de heele vraag, me dunkt, dat is reeds twintig jaar geleden uitgemaakt; ontwikkeling is nuttig, voor de vrouw òók.

De tegenwoordige beweging gaat dieper, ze heeft nog veel te verwinnen, eer ze zal gekomen zijn, waar ze wezen wil. Dat heb ik geleerd van Henriette Roland Holst.

Nu zegge men niet, dat is één persoon en nog minder beoordeel men die persoon. 't Is niet de persoon waarover we spreken, we spreken slechts over het innerlijke van het kunstwerk. En nu meen ik, dat het feit, dat zeer vele vrouwen, 'k zou haast zeggen de meeste vrouwen bij „Gebroken kleuren” voelen, dat dit de klare uiting is van iets dat ook bij haar leefde, een bewijs is, dat zij slechts de persoon is geweest, die uiting gaf aan veel, wat onbewust, misschien ook ongemerkt geleden was; dat zij de scheur heeft opengereten, die reeds lang bestond. Een dergelijk bestaande innerlijke drang spot met alle redeneering; wanneer ze er is, hebben we niet meer zijn goed recht te bespreken of te zoeken hem ter neer te drukken; maar we moeten er rekening mee houden, en hem zoeken te doorgronden.

En te belangwekkender wordt dit, wanneer we te doen hebben met een volkomen nieuw iets, dat we zoo zuiver kunnen leeren kennen uit een zoo oprechte kunstuiting. Ja, er zijn wel vroeger vrouwen geweest, die zich plots losscheurden uit het oude verband en steeds ongelukkig bleven door den te geweldigen schok.

Er is geweest een Jeanne d'Arc, er zijn er meer, wier namen we niet kennen, maar nu is het zeker, dat juist dit onbekend blijven een bewijs is van mindere kracht, een beweging uit zich eerst in kunst nadat ze lang in stilte zich ontwikkeld heeft.

En wat is nu deze beweging? De vrouw kan niet meer leven zooals dat eeuwen door geweest is „als in schaduw

Jézes kon die kerel dan nog niet wachten tot ik kwam. 't Is wat te zeggen tegenwoordig

Terwijl Dood zoo spreekt is de duivel Jonker Vliet genaderd, heeft hem gretig beschouwd, gegrunket en daarna handig het hoofd op den ontzielden romp geplaatst.

Vooraf echter heeft hij hem 't hart uit den boezem genomen en in zijn zak gestoken.

Dan spuwt hij hem driemaal op 't achterhoofd . . . en o mirakel — daar herleeft Jonker Vliet plots, kijkt stierlijk verwonderd in den rondte en blijft bij 's duivels harde, booze blik schoorvoetend op de punt zijns zetels zitten.

De dood, die dit tafereel eerst stilzwijgend heeft aangezien, roept nu, 's duivels bedoeling radend:

„Zeg, ben je beduvelde, die is voor mij!”

„Nietes dood, die is voor mijn!”

„Zwijg stil, hij is van mij.”

„Dat jok je — 't is mijn buit.”

„Wat duivel kom dan maar op!”

De duivel, die zooals iedereen weet, bang is, als het er op aan komt, roept nu bemiddelend: „Kom, kom, laten we nu maar niet gaan krieuwen, hé dood; ik zal je eens wat zeggen: geef mij Jonker Vliet, dan bezorg ik je Elsa Boeshout!”

„Ja maar, hoe kun je dat, ze is zeer gezond en 't is nog eigenlijk d'r tijd niet.”

„Nu, nu, laat dat maar gerust aan mij over. Vin je 't goed?”

„Och ja, d'r op tegen heb ik niet. Stuur d'r maar aan mij, ik moet nu weg, adio!”

„Adieu!”

Beide vertrekken zooals ze gekomen zijn. Een sulfer stank — een lijkengeur, beide verdwijnen door de deur; dan klinkt een klok hoog in de lucht, wat onaardsch was is weg gevluht — aan tafel snorkt de gruw'bre baker; flauw vlamt het pitje op den blaker en boven op 't dak slaapt d' oude leeuw en droomt van een vervlogen eeuw — ach ja — ook hij weet nog maar niet, wat drama beneden is geschied en geeft op 't oogenblik geen bal, om wat is, wat was, wat komen zal.

aardsche helen gedrukt worden; zij verspreiden zich in nihilistische en anarchistische gezelschappen om met geweld van hommen en dynamiet aanslagen tot betere tijden te komen. Zij ontzien zich niet om zelf de dolk te nemen om den minister van onderwijs te doorsteken, wanneer die draconische maatregelen tegen hun makkers genomen heeft.

Zij brengen de opgeroepen lotelingen huisbezoek en verkondigen hem den leer van den dweper van Jasnaja Poljama of wijzen ze op de slechte toestanden die er heerschen, en sporen ze zoo tot dienstweigeren aan. Telkens zijn er dan ook moeilijkheden bij het oproepen van lotelingen.

Zij demonstreeren als de Czaar gekroond wordt; zij demonstreeren als de Finnen onderdruk worden, en als hun gehate gouverneur vermoord is, en honderden onder hen worden daardoor bij het leger ingelijfd. Zij demonstreeren als er staking is, en de politie slaat ze met den knoet uiteen; zij demonstreeren voor de Japanners en worden door de kozakken onder den voet gereden, of omsingeld en gevangen genomen. Dan is er over hun lot niets zekers te zeggen en misschien zitten ze dan over eenige maanden in Siberie. En op den Rooden Zondag, den 22 Januari. demonstreerden ze mee met het volk; toen hebben de soldaten van den Czar er op geschoten, en de kozakken hakten er met den sabel op in; vele zijn er toen gewond of onder den voet gekomen. Andere zijn gevangen genomen en mishandeld. Zelfs is er volgens de berichten een vrouwelijke studente doodgegeeseld. Want zelfs de vrouwelijke studenten doen mee, zij zijn even goed aangestoken door de geest van revolutie die er onder de jeugd rondwaart.

Tegenwoordig zoeken zij zelfs het martelaarsschap, omdat zij gemerkt hebben, dat ze met protesten en petitieën er niet komen kunnen.

Zelfs de professoren, doen mee. Ook voor hen is het juk te knellend en zij verlangen vrijheid van onderwijs, en dat er niet altijd spionnen op de colleges zitten.

Zoo gist het overal in Rusland. Sedert den Rooden Zondag zijn de Universiteiten gesloten, omdat de opwinding der tijden het onmogelijk maakt rustig onderwijs te geven.

Het stormt; wat zal het einde zijn.

DE F.

FEUILLETON.

BETJE.

Oorspronkelijke Rotterdamsche Roman
door KOSMOS. (6)

Auteursrecht voorbehouden overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881,
Staatsblad n° 124.

HOOFDSTUK VI.

Toen Jonker Vliet de ontvoering van Elsa door zijnen mededinger, hoorde, kreunde hij, gelijk een gewond beest; lachte toen stuiptrekkende, haalde een scheermes voor den dag, zette dat op een zijner zolen aan, maakte eene zagende beweging van rechts naar links over zijn hals; een straal purper bloed schoot sissend te voorschijn, 't hoofd viel staroogend achterover — het lichaam vóórover op den bodem — — — — —

De stilte van den dood waarde rond, slechts het tjilpen en fluistren van de musschen in de goot verstoorde haar zoo nu en dan — — — — —

Maar hoor: plamp — plamp — plamp — Wat nadert daar, gluipend en sluipend?

Een wezen is 't, gehuld in een zwart wammes; zijne oogen zijn kolen vuurs, op 't zwarte voorhoofd punten 2 roode hoornen; een geschubde staart sleept achter hem aan, verpestende sulferdampen asemen hem uit den mond: 't is de duivel.

Nauw is hij in den kamer of klap — klap — klap, daar hotst iets door de gangen; daar kleppert wat de trappen op, daar nadert het de kamer — wat mag 't zijn — 't komt door de wand

Een skelet met lichtgrijze oogen en een zeis, met fosforseerende handen — elk der vingerkootjes is gruw duidelijk te zien — — — — — : de Dood

'k Kom verdikkie al weer te laat — bromt ie nijdig —

van den sterken, den willenden man." En al is hier tegen in te werpen dat dit eenzijdig gezien is, 't is zeker waar, dat eenzijdigheid bestaan heeft en dat er nu stemmen opgaan haar te bestrijden. Men wil vrij zijn: „wij weten niet wat zal zijn, de bloei van een vrouwen-geslacht, met de moedige denkingslijn om de lippen, en in de oogen geen spoor meer van slaafschen trant, maar toch het aandoenlijk bewegende moederdier in stem en hand."

Ook hier komt op de twijfel of dat niet overdreven gezien is, of er iets waars is in die bewering van den „slaafschen trant". En men gaat zoo eens na de positie van de vrouw in onze maatschappij, haar stellend tegenover die van den man. Is de vrouw werkelijk zooveel minder vrij? 'k wil niet spreken over haar vrijheid volgens de wet, zeker en ongetwijfeld met voorbedachten rade verminderd; maar veeleer wil ik letten op de vrouw van het dagelijksch leven, de vrouw van den omgang. En dan vraag ik u, merkt ge niet steeds, dat er is een zekere zede, neen laat ik zeggen conventie, een ongemerkt iets in allerlei kleinigheden, waardoor de vrouw met speldeprikjes, met nietigheden tegengehouden wordt haar eigen weg te gaan? Als een enkele vrouw, heenbrekend door dien ban, zich volkomen vrij waant, is het dan te verwonderen dat ze misschien te ver gaat, is het dan niet veeleer een bewijs daarvan, hoeveel reeds was opgekropt?

Dit zien we juist weer zoo uiterst sterk bij Henriette Roland Holst, en waar we dan soms neiging mochten hebben de richting te veroordeelen om de excessen waartoe ze komen kan, lees dan eens „Gebroken kleuren", om te zien ten koste van hoeveel deze overwinning gekregen is.

'k Zou ze haast in haar geheel willen afschrijven om u te laten zien hoe de vernietiging van het teere, het eigenlijk vrouwelijke, het moederdierachtige, die we nu verwijten aan zoo vele „vrije vrouwen" niet is een noodzakelijk iets der beweging eigen, maar veeleer is het onvermijdelijk gevolg van de plotselinge verandering. Dat dus na tijden, eeuwen misschien, wanneer de beweging zoozeer heeft door-gewerkt, dat als gewoon beschouwd wordt, wat nu alleen al om zijn nieuwigheid wordt afgekeurd, ook deze hardheid, deze scherpe kanten verdwijnen zullen.

Nu is het de vrije vrouw nog steeds „als trekt daar terug een band, als smeekt een inwendige wil, keer terug naar uw land". De vereeniging van ware vrouw en vrije

Satan heeft inmiddels Jonker Vliet meegenomen — naar zijn huis — in 't middelpunt der aarde.

Hij geeft hem een deel van de gedichten van Burger, den Duitschen zanger, en wijst hem aan 't bekende gedicht waarin de doode minnaar zijn lief ontvoert.

Zoo iets moet nu ook jij doen, bijt de duivel den Jonker in 't oor.

Mèt wenkt hij een klein lucifertje dat op bokspootjes aantript, gelast hem 't witte paard te zalen, wijst Jonker Vliet in den „spiegel-van-het-al" aan, waar Elsa met gevolg zich bevinden — — — —

Toen slingerde zich de Jonker op 't inmiddels voorgebrachte paard — klapte met den tong — de duivel sloeg in de handen — — en plots' bevond Jonker Vliet zich op den straatweg naar Hondsdorp — — — —

Duizend meter voor hem ziet hij de lichten van de slee — — — —

Daar waar de droeve boomenarmen
Al biddend vragen om erbarmen,
Waar in den dorren wintergrond,
Het gras is grijs en ongezond —
Waar 't veld in kale verten reikt
En 't bosch met dorre bladers prijkt —
Daar rijdt met toemeloos vaart
Een ruiter — zijn ontembaar paard,
Snelt vliegensvlug door het heelal
Zijn hoefslag klinkt met luiden schal
De vonken spatten in het rond — —
Geslagen uit een dorre grond — —
Wat is het doel, dat de ruiter spoort
Waarom jaagt hij zoo snuivend voort?
Is 't om die groote witte slee
Die even juist daarhenen glée?
Is 't om die lijkenbleeke maagd —
Wier starrend oog om hulpe vraagt?
Is 't daarom dat hij prikt en spoort
En schier zijn witte ros vermoort?
Is 't daarom dat zijn karwats beukt
En zenuwachtig hij zich scheukt?

vrouw is nu nog niet goed mogelijk, maar als eerst eenige geslachten daarvoor hebben gewerkt, dan zal men kunnen zien wat de waarde der nieuwe beweging is.

Deze psychische kant wilde ik slechts stellen tegenover wat tot nu toe steeds behandeld is, 't zij de maatschappelijke kant, 't zij die opvatting, die in de lijn der ontwikkeling zegt: „ook voor een meisje is leeren goed." Voor beider streven heb ik den meesten eerbied, maar ik hoop, dat ge zult inzien, dat deze drang toch nog iets verder gaat, insoover ze namelijk niet slechts vraagt, dat de vrouw zal kunnen doen wat ze wil, maar dat ze bovenal en directelijk afgaat op zijn ware doel, de positie tusschen man en vrouw te maken tot een van gelijkheid, wat ze ondanks alle mooipraterij ook voor de studeerende meisjes nu in geenen deele is. Dat deze geweldige verandering geleidelijk moet gaan ziet een ieder; maar eerbied moet men hebben, voor wie ten koste van zooveel haar apostel is.

R. V.

Over de waarschijnlijke ontwikkeling der Architectuur.

LEZING gehouden door H. P. BERLAGE voor het gezelschap „Pract. Studie".

Eerst na de lezing van Berlage gehoord te hebben, kwam het bij me op, dat hiervan wel een verslag in het S.W. moest volgen; ik ben dus genoodzaakt, uit mijn geheugen de voornaamste punten mee te deelen en kan dus voor de volledigheid daarvan niet instaan.

Te voren wil ik even melding maken van een opstel van Berlage, dat verschenen is in de eerste aflevering van het nieuwe tijdschrift „De Beweging", waarin B. er den nadruk op legt, dat ons cultuur ontbreekt, hetgeen de oorzaak is van de stijlloosheid van onzen tijd. De lezing van Vrijdag en dit opstel gaan samen, zoodat het voor hen, die Berlage hoorden, van belang is, van dit opstel ook kennis te nemen.

En nu de lezing zelf. Als motto van zijn beschouwingen

Is 't daarom? — Ja — 't Is Jonker Vliet
In 't nachtelijk duister ziet gij 't niet.
Maar hij is 't — op zijn duivel's paard
Ziet: vuur vliegt uit diens hoef en staart!
't Is Jonker Vliet, die Elsa wil!
Ach hoor — daar klinkt al reeds eene gil.
't Is Elsa — ach wat doet hij nu
Wat moet dat? Ach ik ijs — ik gruw
Van zooveel slechts; hij neemt haar mee
Hij ligt haar, trillend, uit de slee
Hij zet haar op zijn vreeselijk paard
Daar gaan zij — Hemel — wat 'n vaart!
Of Willem schier van nijd haast berst
En Bert een traan uit 't ooglid perst
Of Bram ook vloekt, als een soldaat
Hoe de koetsier te keer ook gaat
Vergeefs vergeefs — ze zijn reeds heen
Niets helpt meer — klagen noch gesteen
O Vliet, oh Vliet wat zijt gij snood
Wat is Uw slechtheid vreeselijk groot —
Die lieve — ach onschuldige Els
Hul haar tenminste in Uw pels,
Zij is zoo koud, zij is zoo bang
Het doodsbleek kleurt haar teere wang —
Ze roept en steunt — 't is gansch om niet
Geen stervling — die haar hier maar ziet —
De weg is eenzaam — koud en dor —
En Elsa is ook weldra schor.

En steeds maar voortvliegt 't duivel's paard
De straatweg langs in woeste vaart —
„Ach lieve Paul — wat doe je nou!
Je gaat met mij, o liefste vrouw!
En straks als de klokken twaalven slaan —
Dan zal ik met je dansen gaan!
Maar Paultje — lief, er waait 'n orkaan —
Waar wil je dan toch dansen gaan?
Ik voel geen wind, ik voel geen orkaan.
Je zult wel zien, waar we henen gaan!
O, snoodaard, zie je den bliksem wel!

koos spreker de woorden van Van Deyssel: „Liever elegant dwalen, dan burgerlijk gelijk hebben”.

Berlage zegt, zijn ideeën over den voortgang van de architectuur onder voorbehoud te willen ontwikkelen, omdat het geven van een toekomstbeeld niet meer is dan een gissing, al zijn hiervoor goede gronden aan te geven, maar ook, omdat dit beeld vooralsnog zijn aestetisch gevoel niet bevredigen kan.

Allereerst dient men zich goed rekenschap te geven van de verschijnselen van onzen tijd. Zeer opmerkelijk is het, dat zooveel moderne kunstenaars geheel ornamentloos werk leveren; zeer zeker is een streven naar deze richting in de kunst waar te nemen. De schoonheid van het materiaal met een goede constructie en onberispelijke verhoudingen, kan ook zonder meer reeds een hoog aestetisch genot verschaffen; velen zijn dan ook van meening, dat de stijl der toekomst een ornamentlooze zal zijn.

Eigenaardig is het verschil tusschen werktuigen van onzen tijd en die van de 18de eeuw; een kanon uit dien tijd was met groote zorg versierd; de gedachte aan het versieren van dergelijke gebruiksvoorwerpen, zou den modernen constructeur een absurditeit toeschijnen. Tegenwoordig maakt men dan ook onderscheid tusschen nijverheid en kunstnijverheid, hoewel de grens tusschen deze beide niet te trekken is. Toch biedt het gezicht van een machine, een fabrieksgebouw, een locomotief of automobiel reeds aestetisch genot; in de toekomst, bij hooge cultuur, zullen deze zaken zeer zeker kunst worden, evenals vroeger de werktuigen van zuiver practischen aard dit waren. Dan zullen ook de constructeur en de decorateur weder in één persoon vereenigd worden.

De afwezigheid van ornament in het moderne kunstwerk is wel verklaarbaar; de zuivere constructie is in onzen tijd verloren gegaan onder een overvloed van banale ornamenten; om deze terug te vinden, en om vrij te worden van deze voor ons dood geworden versierings-motieven, is het goed, zich vooreerst hiervan te onthouden, en vele der moderne kunstenaars laten dan ook om deze redenen in hun werk, alle ornament achterwege.

Vervolgens bespreekt Berlage eenige der technische oorzaken, die aanleiding zijn voor de verandering in de bestaande bouwvoorwerpen. De eischen der hygiëne schrijven naadloze wanden voor; strenge maatregelen worden genomen tegen brand-

gevaar. Er is behoefte aan nieuwe materialen, die beter dan de bestaande voldoen aan de eischen der moderne samenleving.

In de laatste helft der vorige eeuw begon men ijzer als bouwmetaal veelvuldig te gebruiken; men meende, dat dit het materiaal bij uitnemendheid was tegen brandgevaar; en men droomde van den ijzerstijl als stijl van de toekomst; op dit enthousiasme is evenwel een ontuchtering gevolgd; het ijzer bleek lang zoo goed niet tegen brand bestand te zijn als men meende, omdat het in de hitte sterk uitzet, en reeds vrij spoedig zijn weerstandsvermogen verliest. Bovendien is ijzer als wandbekleding niet geschikt; men moest de steen blijven gebruiken, die door zijn massief en rustig karakter niet in harmonie is met het magere en eenigszins beweeglijke ijzer; deze eigenschappen maken het ijzer bovendien voor monumentale bouwwerken ongeschikt.

Berlage had gemeend, dat het ijzer voor binnen-architectuur toch beteekenis krijgen zou, maar nu men van hooger hand algemeen voor gaat schrijven, het ijzer te bekleden, is deze mogelijkheid ook uitgesloten.

Het materiaal, dat aan alle technische eischen voldoet, is het gewapend beton. Het paart aan de goede eigenschappen van de steen en het ijzer beide een hooge zekerheid tegen brandgevaar, het geeft wanden zonder naad; Berlage gelooft dan ook, dat dit het materiaal der toekomst zijn zal, en hij vreest het tevens, want de beton-architectuur mist bijna alle charmes, die de bouwwerken van vroeger tijd zoo mooi doen zijn. Een gebouw in gewapend beton draagt niet het kenmerk van opgebouwd te zijn, zooals een steenen gebouw, dat kennelijk is ontstaan uit het opstapelen van blokken steen; de wanddikte van een gebouw in gewapend beton is zeer gering. We krijgen dus niet de mooie schaduw-werking in de raam- en deuropening en de kleur is bovendien egaal en dood.

Maar nu vraagt Berlage zich af, of dit redenen zijn, om te vreezen voor dit materiaal, al mist het ook vele van de charmes van andere bouwstoffen. Zal het gewapend beton niet later bewijzen, natuurlijke schoonheden te bezitten als bouwmetaal, waarvan wij ons geen voorstelling weten te maken?

(Zie vervolg Tweede Blad.)

Dat is het vreugdvuur in de hell!
Hoor — onverlaat — de donder rolt.
Liefste, de helle krater krolt,
O — lamme Paul — wat vlamt je oog.
Wat zien je lippen hard en droog!
Mijn oog dat vlamt — 'k heb lust in jou!
Mijn lip is droog, daar 'k je kussen wou!
Maar zwijg nu stil — houdt gansch je mond,
Je verschrikt de geesten in het rond!
Je gaat met mij — 't helpt je geen zier!
Je bent nu hier voor mijn plezier
Omdat ik je al jaren zoek.
Sloot ik je op — in den duvelshoek
Maar nu voor dezen laatsten nacht,
Ben je wel ganschelijk in mijn macht.
Maar 'k zweer — heb je genoeg gesprongen.
Laat ik je vrij — het is bedongen.

En steeds spoort Paul zijn ros meer aan,
Waarhenen zou hij toch wel gaan?
Daar eindelijk is de weg ten end,
Het paard nu langs een boschpad rent.
Veel wilgen staan daar langs den kant,
De ruiter klemt met koude hand,
Elsa om d'arm — zoo'n vaart, ha, ha,
Doet goed — mijn lief, wij zijn er dra.
Zijn schrik're stem die doet haar ijzen,
Ja, zelfs heur haar ten berge rijzen . . .
Een laatste sprong, daar staat het ros,
De ruiter laat zijn lief niet los.
Hij licht haar — trillend — uit het zaal.
Uit zijn oogen vlamt een viêrge straal.
Nu, liefste, zullen we dansen gaan,
Muziek geeft de wind — het licht de maan;
Ach, Elsa, ziet verbijsterd rond,
Rondom haar rijzen uit den grond
Veel witte zerken, ranke kruisen,
De wilge takken droevig ruischen,

Het kerkhof! Paul, ach, zeg het mij,

Wat wilt gij hier — wat moeten wij
Zoo laat nog tusschen die graven hier? —
Geen antwoord volgt, slechts vlamt het vier,
Dat in zijn oogen vonkt — te heftiger op.
De wind krijscht door der boomen top,
Een vleermuis strijkt met vunze vlerken
Van uit de boomen langs de zerken
En langs haar hoofd — een koude ril,
Ontlokt aan Elsa haast een gil.
O Paultje — lief — ik ben zoo bang!
De zerken kaatsen: bang — bang — bang.
Daar klinkt door 't somber waas der nacht
Een klokketoon — met volle kracht
De boomen zingen dof: dom, dom.
't Geluid waart tusschen de graven om
En als de 12e toon heeft uitgeklonken
Is Elsa schier ineen gezonken.

— — — — —
— — — — —
Een vreemd geruisch gaat door den lucht,
De heele wereld schreit en zucht,
't Is 't spoken-uur, de geesten ontwaken —
Gij ziet ze reeds — hunne holle kaken —
Klapperen in den nachtwind — —
O Hemel behoed 't onschuldig kind — —
Ach ja daar komt reeds uit een graf
Een witte gedaante op haar af — — —
En nog een, nog een, steeds maar meer —
Haar nadert een gansch spokenheir — — —
Ze draaien rond in maneglans
En vormen zich tot heksendans.
Ziet, Paul die leidt zijn lief vooruit —
Een kring zich om hen beiden sluit —
Ze ziet zoo wit — ze ziet zoo bleek,
Dat zelf zij wel een lijkgeest leek.
De wind begint te zingen nu,
Een wondre, wondre melodie —
De uilen uit de hooge boomen,
Al krassend naar beneden komen,
Die uilen met gevlekte vlerken —

TWEEDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 2 MAART 1905. No. 20.

Muren van gewapend beton moeten met een specie van andere samenstelling besmeerd worden, het ijzer is geheel weggemoffeld; deze beide zaken zijn strijdende met onze moderne opvattingen over constructie; wij willen gaarne het geraamte en de spieren zien. Bij het menschelijk lichaam, het meest volkomen bouwwerk der natuur, is dit principe niet gevolgd, het is dus te betwijfelen of deze opvatting juist is, en of we daarom het gewapend beton dienen af te keuren.

Vervolgens spreekt Berlage over den innerlijken drang tot versieren, die zich bij den mensch steeds heeft geopenbaard; ook nu werken honderden sierkunstenaars, zoekende naar nieuwe motieven; zooals dat bij het begin eener cultuur altijd vertoond is, zijn deze motieven meestal geometrische en plantenfiguren. Het is dus wel niet te verwachten dat de architectuur der toekomst een onversierde zal zijn. De vraag is nu, in hoever de versiering van beton mogelijk is. Wanneer men het beton bekleedt met een specie bestaande uit cement en zandsteenpoeder, dan krijgt men een materiaal dat zeer veel overeenkomst met natuursteen vertoont (hoewel het toch het karakter daarvan niet behoudt, omdat het egaal en naadloos is), het is dus mogelijk daarin reliefs te hakken; ook kan men deze stof hier en daar vervangen door mozaïkwerk van gekleurd glas; bij de binnen-architectuur ligt het beschilderen der wanden voor de hand.

Beton leent zich dus zeer goed tot 't aanbrengen van versieringsmotieven.

Resumeerende, komt Berlage tot het besluit, dat de ontwikkeling der architectuur mogelijk en waarschijnlijk is; hij geloof, dat deze zich zal ontwikkelen tot een zoodanige hoogte, dat de grootheid der Romeinsche, en de voornaamheid der Grieksche architectuur hierin weder zullen worden bereikt.

G. M.

Zich nederzettend op de zerken.
En hun oogen groot in 't mal gezicht
Fonklen gruw in 't manelicht — —
Zachtkens aan

Op den baan

De geesten nu aan 't dansen gaan,
Klak — klak — klak — — klak, klak, klak,
Klinken doet hun beendrenpak.

Eén danst voor. Zijn harde knoken

Spiesend in den lucht gestoken.

Langzaam met een schor geluid

Mumt hij alsmaar woorden uit.

't Is één Franschman — uit Parijs,

Je hoort het aan de vreemde wijs.

En met gratie — klak klak klak.

Danst dit mager knokenpak.

Een oud spook met gele tanden

Danst dan na hem — in zijn handen

Houdt ie 'n sabel — hij salueert

Als hij langs mooi Elsje scheert.

Kijk m' es aan — lieve meid,

Mocht je graag in vroeger tijd.

Na hen komt een heele rij

Geesten, wag'lend op de melodij.

De eene klein, de and'ren groot.

Maar reeds allen jaren dood —

En die Paul ziet lachend toe!

Geesten worden nimmer moe —

Roept hij — Elsje niet getreurd —

Dansen gaan wij, is 't onze beurt.

Maar Elsa stelt zich woest te weer.

Hu, hu, hu, lacht het Spokenheir.

Liefje kom en dans met mij

Klinkt het uit der heksenrij.

Elsje — Elsje — leen mij 't oor

Dansen wij te zamen voor.

En de heele geestenbent

BOEKBESPREKING.

UIT MIJN LAND — VICTOR DE MEYERE.

Victor de Meyere herinnert zeer sterk aan Stijn Streuvels. Is dit alleen een uiterlijke gelijkenis; is het dat beiden schrijven over hetzelfde volk, of vindt het zijn reden dieper, dat beiden er op een zelfde eenigszins vreemde, 'k zou bijna zeggen krankzinnig-romantische kijk op hebben? Ik geloof het laatste, misschien is het het volks-karakter van Noordvlaanderen dat ze vertoonen. Het Vlaamsche volk, vooral van het deel west van de beneden-Schelde is sterk vermengd met Spaansch bloed, misschien komt daar vandaan dat zinnelijk-hartstochtelijke uit dit boek.

Behalve deze fantastischheid, die hier en daar niet van gemaaktheid is vrij te pleiten, bezit het boek zeer veel goeds.

Men voelt dat de schrijver werkelijk voelt voor zijn land: „Mijn land, wat heb ik naar u reeds vele vreemden meegenomen! Niet één kan u beminnen zooals ik. Velen moesten u haten! 't Was omdat zij bij u om uiterlijken indruk kwamen, die een weinig geluk en wat tevredenheid aan hun oogen van dilettanten moest geven”.

Victor de Meyere is niet tevreden met de tegenwoordige Vlaamsche litteratuur, die „de natuur in het zinloze naturalisme verkracht” en meent zich daar zeer ver van te verwijderen door iets mysterieus te geven. Maar in wezen is ook hij zeer, zeer sterk naturalist, en de mengeling daarvan met uiterlijke romantiek geeft hem een bepaald zeer eigenaardige plaats.

R. V.

Standbeeld Stadhouders Willem III. (1650—1702).

Op uitnoodiging van den Heer Burgemeester heeft zich ook te dezer stede eene Plaatselijke Commissie gevormd tot medewerking in zake oprichting van een Standbeeld voor den Stadhouders Willem III.

Als leden namen zitting de Heeren:

H. A. DIAMANT, Boekhouder, Dir. Art. Werkpl.

H. EVERS, Hoogleraar Polyt. School.

P. J. GEILL, Majoor Garnizoenskommandant.

Wil met 'r dansen in het end.

't Is een leven, een getier,

Ieder spook grijnst van plezier. —

In de somb're oogenholen

Schijnt een duivelsch vuur te dolen. —

Schreeuwend zingt het gansche koor

Steeds maar: „Elsa die danst voor!”

En met gruw'lijk klak-klak-klak,

Hotst het vrees'lijk beend'renpak,

En Paul licht Elsa van den grond —

En draait al werv'lend met 'r rond —

't Geestepak wordt nu als dol

De knokenkaken staan schier bol,

En alles danst in woesten draai,

En zweven rond in wilden zwaai.

De heele wereld draait in 't rond.

En krijscht: „het dansen is gezond!”

Oh Elsa, Elsa, he, ha, hu,

O Elsa, Elsa, dans dan nu —

't Is voor het laatst, 't is de laatste keer

Dansen zul je nimmermeer.

Elsa, Elsa, draai toch rond

't Is voor het laatst in dezen stond. —

En maar immer klak-klak-klak,

Draait rond het knarsend knokenpak.

Daar klinkt door 't spokig kerkhofwoud,

Een galm, ze klinkt zoo hard en koud,

En foets in graven, hol en gat,

De geesten vliegen vlug en rad.

Paul uit nog een woest gelach —

Verdwijnt, niemand die hem ooit meer zag.

Als de zon de velden kust —

En tal ontwaakt uit zotten rust,

Kust zij ook het dood gezicht

Van een jonkvrouw, die op 't kerkhof ligt.

DR. J. GROENEWEGEN, Predikant Ned. Herv. Gem.
 DR. W. A. A. HECKER, Conr. Gymnasium.
 S. VAN DER HEIDE, Koopman.
 A. J. KIPP, Wethouder.
 DR. G. MORRE, Archivaris.
 A. v. D. SLUIJS, Hoofd eener School.
 H. L. SPOORMAN, Deken en Pastoor.
 J. H. TELDERS, President Sen. D. S. C.
 C. VETH, Directeur D. Stoomboterfabriek.
 W. WALTMAN, Boekhandelaar-Uitgever.

De constitueerende Vergadering was belegd ten Raadhui-
 huize, Vrijdag 17 Februari j.l. Nadat de installatie door
 den Heer Burgemeester had plaats gegrepen, werd het
 Bestuur als volgt gekozen, bestaande uit de Heeren:

A. J. KIPP, Voorzitter; DR. G. MORRE, Secretaris; W.
 WALTMAN, Penningmeester; DR. W. A. A. HECKER en
 J. H. TELDERS, Leden.

Reeds nu, zonder de werkzaamheden der Commissie te
 willen vooruitloopen, zij de wensch uitgesproken, dat Delft,
 in menig opzicht nauw verbonden aan het Oranje-huis, eene
 flinke bijdrage moge leveren tot de gelden benoodigd voor
 een Standbeeld van den Stadhouder Willem III, den „uit-
 stekenden vertegenwoordiger van een grootsch tijdperk in
 de geschiedenis van zijn volk”, zooals Professor Blok het
 uitdrukt.

(D. Ct.)

INGEZONDEN.

Aan den heer Folrax.

Uw raad in goede orde ontvangen en tevens voor
 kennisgeving aangenomen.

Mocht gij Uwe gehechtheid aan 't S. W. nóg eens willen
 uitjuichen, geloof, wij vinden het prettig er alsdan de aan-
 leiding toe geweest te zijn.

De magnetische locomotief hebben wij op Uw aanraden
 met groot genoegen gelezen; Hauntly Hook was helaas
 uitverkocht.

Betje zal binnen niet al te langen tijd eindigen, niet
 omdat gij dat wenscht, maar omdat wij dat zoo beschikt
 hebben.

Om ontwikkelde lezers te gerieven, wordt het laatste
 hoofdstuk zeer filosofisch-socialistisch.

We namen U gansch niet euvel, dat gij zoo familiaar
 je-de en jou-de. Romanschrijvers mogen die intieme fami-
 liariteit wel.

Na U nogmaals bedankt te hebben,

Met de meeste Hoogachting

Uw dw. dn.

KOSMOS.

ADVERTENTIEN.

TE KOOP voor f 30,-:

een **Fotografietoestel,**

9 × 12, met prachtig werkende spleetluiser, zeer weinig
 gebruikt.

Franco brieven onder No. 3717s-w, Bureau van dit Blad.

TE KOOP tegen spotprijs:

2 INDUCTIES met ELEMENTEN.

1 Koperen STERREKIJKER.

1 POCKET COCO.

1 groote TEEKENPLANK.

Adres H. A. VAN DAM, Zuidelijke Avenue 5.

Aan X.

Ook veel dank voor Uwe welwillendheid.

Ook wij zijn niet volkomen, dat ligt in 't leven, maar
 toch meer dan gij denkt.

Gij beziet de zaak uit een verkeerd oogpunt, vandaar,
 dat gij alles anders ziet dan wij.

Dank voor Uw Engelsch citaat; zonder dat ware veel,
 wat er voor Uw zaak te zeggen ware, er tegen geweest.

Gij schrijft overigens niet zoo goed in de roemrijke S.
 W.-toon van vroeger, als Mr. Folrax.

Gij zijt ook minder ontwikkeld misschien en geen intel-
 lect als hij, maar

I say now you fare well

Ever yours

KOSMOS.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

ONZE PRIJSVRAAG.

We kunnen nu mededeelen, dat de heer ANT. AVERKAMP
 ons als tweede Jurylid door het Algemeen Nederlandsch
 Verbond is aangewezen.

CORRESPONDENTIE.

D. B. L. T. Wij waren reeds in bezit van een verslag.

IJ. Een analogo stuk komt in dit nummer voor.

AGENDA.

DELFT.

Donderdag 9 Maart. Stads Doelen. Rotterdamsch Tooneel-
 gezelschap, 9e abbonem.-voorstelling: „Vlindertje”;
 8 uur.

DEN HAAG.

Vrijdag 3 Maart. Ned. Tooneel: „De kiesvereniging van
 Stellendijk”; 8 uur.

Gebouw v. K. en W. Italiaansche Opera: „Il barbiere
 di Siviglia”; 8 uur.

Zaterdag 4 Maart. Fransche Opera: „La fiancée de la
 mer”; 8 uur.

Zondag 5 Maart. Gebouw v. K. en W. Gezelschap Prot:
 „'t Leven te Parijs”; 8 uur.

ROTTERDAM.

Vrijdag 3 Maart. Groote Schouwv.: „Vlinderliefde”; 8 uur.

Zondag 5 Maart. Groote Schouwburg. Italiaansche Opera:
 „Il barbiere di Siviglia”; 8 uur.

Door den

Technischen Boekhandel
J. WALTMAN Jr.

te DELFT zal op Dinsdag 7, Woensdag 8 en
 Donderdag 9 Maart gehouden worden een

Boekverkoop

VAN

TECHNISCHE WERKEN

(Wis- en Natuurkunde, Werktuigkunde, Ingenieurs-
 wetenschappen, Scheikunde, Chemische- en Mecha-
 nische Technologie enz.) in het lokaal OUDE DELFT
 141, telkenmale ten half 8 ure.

De Catalogus, groot ± 850 nummers, wordt op
 aanvraag gratis toegezonden.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Spatenbier.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.